

Systém ASPI - stav k 29.3.2024 do částky 71/2024 Sb. - RA2335
68/2013 (NGŘ) - o činnosti výstupních oddělení - poslední stav textu

68/2013

Nářízení

generálního ředitele Vězeňské služby České republiky

o činnosti výstupních oddílů

Změna: NGŘ. č. 32/2017

Podle ustanovení § 1 odst. 2 zákona č. 555/1992 Sb., o Vězeňské službě a justiční stráží České republiky, ve znění pozdějších předpisů, stanovím

§ 1

Úvodní ustanovení

(1) Účelem tohoto nařízení je stanovit podmínky pro zřizování a rušení výstupních oddílů, ujednotit obsah a metody činnosti a personální zajištění výstupních oddílů ve vazebních věznicích a věznicích a ve věznicích pro mladistvé (dále jen „věznice“) v souladu se zákonem č. 169/1999 Sb. o výkonu trestu odnětí svobody a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o výkonu trestu“) a vyhláškou č. 345/1999 Sb., kterou se vydává řád výkonu trestu odnětí svobody (dále jen „vyhláška“).

(2) Účelem výstupního oddílu je pomáhat odsouzeným před očekávaným skončením výkonu trestu při vytváření příznivých podmínek pro soběstačný způsob života v souladu se zákonem¹⁾ a minimalizovat možná rizika opětovného páchaní trestné činnosti po jeho propuštění. Smyslem pobytu ve výstupním oddílu je posoudit předpoklady, s jakými se odsouzený bude vracet do života na svobodě a případně učinit potřebná opatření zasahující do postpenitenciární oblasti.

§ 2

Výklad některých pojmů

(1) Výstupním oddílem se rozumí samostatný oddíl v rámci věznice, kde jsou ložnice nebo cely (dále jen „ložnice“) určené pro odsouzené připravující se na propuštění na svobodu.

(2) Stabilním týmem (dále „jen tým“) zaměstnanců zabezpečující činnosti programu zacházení ve výstupním oddílu se rozumí tým zaměstnanců složený z vychovatele, speciálního pedagoga, sociální pracovnice, psychologa, případně vychovatele - terapeuta.

(3) Podmínky stanovení programu výstupního zacházení upravuje ustanovení § 36a odst. 4 vyhlášky. Obsahem programu výstupního zacházení ve výstupním oddílu je zpravidla nabídka povinných a volitelných (nepovinných) činností pro odsouzené, zaměřená na vyrovnání se s negativními důsledky pobytu ve výkonu trestu a na přípravu na soběstačný život v souladu se zákonem.

(4) Očekávané skončení výkonu trestu je odvozeno od možných důvodů propuštění dle příslušných právních norem²⁾:

- a) uplynutí doby trestu stanovené v pravomocném a vykonatelném rozhodnutí soudu;
- b) podmíněné propuštění;
- c) propuštění nařízené státním zástupcem při výkonu dozoru nad výkonem trestu;
- d) udělení milosti nebo amnestie apod.

(5) Sebeobslužnou činností se rozumí aktivní podíl odsouzených zejména na úklidu, přípravě stravy, praní a žehlení prádla, na estetické úpravě ložnic a společných prostor výstupního oddílu, včetně realizace této úpravy.

(6) Přípravou stravy se rozumí příprava jídla odpovídajícího stravovacím hodnotám a to snídaně, oběda a večeře. Četnost a rozsah této činnosti je upravena v řádu výstupního oddílu.

(7) Extramurálními aktivitami se rozumí aktivity v režimu přerušování výkonu trestu, opuštění věznice v souvislosti s návštěvou nebo plněním programu zacházení a povolených aktivit konaných mimo věznici.

§ 3

Zřizování a rušení výstupního oddílu

(1) Výstupní oddíly jsou ve věznicích zřízeny pro odsouzené, kteří se v rámci důležité fáze před očekávaným skončením výkonu trestu odnětí svobody nebo trestního opatření odnětí svobody (dále jen „výkon trestu“) potřebují intenzivněji připravovat na soběstačný život v souladu se zákonem v rámci stanoveného programu výstupního zacházení a v k tomu účelu uzpůsobených podmínkách ve věznicích.

(2) Výstupní oddíly ve věznici zřizuje nebo ruší ředitel odboru výkonu vazby a trestu Generálního ředitelství Vězeňské služby České republiky (dále jen „odbor výkonu vazby a trestu“). Ředitel věznice předkládá řediteli odboru výkonu vazby a trestu návrh na zřízení výstupního oddílu, jehož součástí je popis stavebně-technických, materiálně-technických, personálních zajištění a garantovaný program zacházení.

(3) Při zřizování výstupních oddílů se přihlíží k ubytovací kapacitě pro příslušný typ věznice, ke stavebně technickým možnostem a k možnostem efektivního využití programů zacházení zaměřených na přípravu odsouzeného pro soběstačný život v souladu se zákonem o výkonu trestu.

(4) Ve vnitřním řádu si věznice stanoví řád výstupního oddílu včetně garantovaného programu zacházení. Řád výstupního oddílu a jeho případné další změny jsou vždy předkládány ke schválení řediteli odboru výkonu vazby a trestu.

(5) Ve věznici mohou být výstupní oddíly nahrazeny pro dané účely vyčleněnými ložnicemi. Kritéria, ke kterým se přihlíží při zřízení výstupních ložnic, jsou obdobná jako pro výstupní oddíly.

(6) Výstupní oddíly jsou zpravidla zřízeny ve všech typech věznic a podle možností v oddělenější části pro výkon trestu odnětí svobody. Ve věznicích s ostrahou v odděleních s nízkým stupněm zabezpečení a ve zvláštních odděleních pro výkon trestu ve vazebních věznicích se posoudí potřeba zřízení výstupního oddílu a to s ohledem na počty odsouzených a podmínky pro přípravu na soběstačný život v souladu se zákonem²⁾.

(7) Prostředí výstupního oddílu je podle možností přizpůsobeno standardnímu ubytování, které je obvyklé a vhodné svým vybavením pro dlouhodobé ubytování v ubytovacích zařízeních městských nebo soukromých institucí (sociální zařízení, lůžko s povlečením, židle, stůl a skříň/skříňka apod.).

(8) Vybavení výstupního oddílu, zejména prostředky a přístroje pro úklid, přípravu stravy, praní a žehlení osobního prádla, odpovídá potřebě podle druhu každodenních sebeobslužných činností. Dále je podle možností oddíl vybaven vhodnou literaturou ke vzdělávací a zájmové činnosti.

(9) Bude-li rozhodnuto, že ve věznici nebude zřízen výstupní oddíl, bude odsouzený připravován na propuštění dle zákona o výkonu trestu³⁾.

§ 4

Stavebně - technické podmínky pro vznik výstupního oddílu

(1) Výstupní oddíl tvoří ložnice, kulturní místnost, kuchyňka, sociální zařízení, prostor pro odpovídající kulturní stolování a zpravidla vymezený prostor pro kouření. Prostory pro praní, žehlení a sušení osobního prádla a pro zájmovou činnost mohou být výjimečně společné i pro ostatní odsouzené a jejich využívání musí být řešeno časovým rozvrhem dne. V případě výstupních ložnic jsou výše uvedené prostory společné pro daný oddíl, ve kterých jsou ložnice zřízeny.

(2) Součástí výstupního oddílu mohou být pracoviště, dílny, víceúčelové místnosti, vycházkové prostory, pozemky a prostory pro zahradnické činnosti apod.

(3) Ubytovací kapacita výstupního oddílu se stanoví tak, aby na jednoho odsouzeného připadalo alespoň 6 m² ubytovací plochy. Odsouzení jsou ubytováni zpravidla po dvou až čtyřech v jedné ložnici. Ostatní zřízené prostory jsou zpravidla koncipovány tak, aby na jednoho odsouzeného připadly v kulturní místnosti 2 až 3 m², v místnosti pro sebeobslužné aktivity 0,5 m² a v jídelně 1,5 m² (je-li ve výstupním oddílu zřízena).

§ 5

Personální zajištění

(1) Ve výstupním oddílu pracuje tým, který garantuje naplňování oblastí programu zacházení vymezených níže v § 8 odst. 4. Věznice vyčlení zpravidla vychovatele nebo speciálního pedagoga, který má oddíl trvale na starosti a je zodpovědný za jeho denní chod.

(2) Za skladbu, úroveň a obsah jednotlivých aktivit programu zacházení zodpovídá speciální pedagog. Za naplňování účelu výstupního oddílu zodpovídá vedoucí oddělení.

(3) Všichni členové týmu výstupního oddílu mají tuto činnost specifikovanou ve svém popisu funkce a v rámci dalšího vzdělávání se zaměřují na problematiku přípravy odsouzených na propuštění a přechod do občanského života. Pro tyto účely lze využít i stáží v institucích poskytujících postpenitenciární péči. Získané poznatky uplatňují při naplňování účelu výstupního oddílu.

§ 6

Zařazování odsouzených

(1) Věznice má vytvořen jasný a přehledně strukturovaný systém výběru vhodných odsouzených k umístění do výstupního oddílu. Zpravidla zaměstnanec zodpovědný za výstupní oddíl a vychovatelé z jednotlivých ubytoven předkládají na základě splnění zákonných kritérií odborné komisi návrh na doporučení odsouzeného řediteli věznice k umístění do výstupního oddělení. Souhlas odsouzeného s umístěním do výstupního oddílu se nevyžaduje.

(2) Ke zpracování návrhu využívá věznice formulář „Návrh na zařazení odsouzeného do výstupního oddílu“ (příloha č. 1), který se po realizaci návrhu založí do osobního spisu odsouzeného.

(3) O umístění odsouzeného do výstupního oddílu rozhoduje ředitel věznice na návrh odborné komise, jejímž členem je vždy vedoucí oddílu, psycholog, speciální pedagog, sociální pracovník a vychovatel. Ředitel věznice může podle potřeby určit do odborné komise další zaměstnance.

(4) Pokud odsouzený nemůže být z objektivních důvodů do výstupního oddílu umístěn, je nutné zajistit jeho přípravu na propuštění v souladu se zákonem o výkonu trestu⁴⁾. Pokud podmínky a nabídka aktivit zejména ve zvláštních odděleních pro výkon trestu ve věznicích nejsou pro zajištění přípravy odsouzeného na propuštění dostatečné, musí být odsouzený přemístěn, po posouzení potřebnosti přípravy na propuštění ve výstupním oddělení, do zpravidla nejbližší věznice stejného typu s výstupním oddílem.

(5) Před umístěním odsouzeného do výstupního oddílu zpracuje dosavadní vychovatel průběžné hodnocení programu zacházení odsouzeného. Umístění ve výstupním oddílu není důvodem k vyřazení odsouzeného z práce.

(6) Do výstupního oddílu jsou v souladu s ustanovením § 2 odst. 4 zpravidla zařazováni a zákona o výkonu trestu⁵⁾:

a) odsouzení, kterým byl uložen trest delší než 3 roky, přetrvávají u nich nedořešené problémy spojené s propuštěním a v důsledku přizpůsobení se podmínkám věznění došlo ke ztrátě samostatnosti a soběstačnosti (vzniká tu potřeba ověření pomoci nebo potřeba pomoci při postupném snižování závislosti na poskytovaných službách);

b) odsouzení s krátkodobým trestem, kterým je potřeba vzhledem k osobě odsouzeného nebo aktuální potřebě řešení problémů spojených s propuštěním věnovat pozornost v rámci programu výstupního zacházení ve výstupním oddílu.

(7) Přiměřená doba zařazení odsouzeného do výstupního oddílu vychází ze zákonných podmínek⁶⁾ (zpravidla 6 měsíců před očekávaným skončením výkonu trestu, minimálně však 3 měsíce před očekávaným skončením výkonu trestu), za současného zohlednění potřebnosti zařazení odsouzeného do programu výstupního zacházení výstupního oddílu.

§ 7

Vyřazování odsouzených

(1) O eventuálním vyřazení odsouzeného z výstupního oddílu rozhoduje ředitel věznice na návrh odborné komise po pečlivém zvážení všech okolností.

(2) Důvodem k vyřazení může být:

a) závažné nebo opakované úmyslné porušení zákona o výkonu trestu, vyhlášky nebo vnitřního řádu, týkající se zejména pobytu ve výstupním oddílu,

b) odmítání účasti v povinných aktivitách programu výstupního zacházení nebo jeho celkové neplnění za nejméně jedno vyhodnocovací období⁷⁾,

c) pominutí důvodu, pro který byl odsouzený do oddělení zařazen (např. přeřazení do jiného typu věznice, pravomocné uložení dalšího trestu odnětí svobody, podmíněné propuštění),

d) jiný závažný důvod posouzený odbornou komisí (např. nemoc).

(3) Ke zpracování návrhu využívá věznice formulář „Návrh na vyřazení odsouzeného do výstupního oddílu“ (příloha č. 2), který se po realizaci návrhu založí do osobního spisu odsouzeného.

(4) V případě vyřazení je odsouzený zařazen do prostupné skupiny vnitřní diferenciaci v závislosti na důvodech vyřazení podle doporučení odborné komise schváleného ředitelem věznice.

§ 8

Obsah a metody činnosti

(1) Podstatou činnosti výstupního oddílu je zajištění alternativy zacházení s odsouzenými, která jim pomůže předvídat úskalí přechodu do života na svobodě a poskytne jim možnost získání potřebných praktických informací a dovedností pro celkovou orientaci v občanském životě v souladu se zákonem.

(2) Tomuto zaměření odpovídá stanovení obsahu programu výstupního zacházení, a to na základě vyhodnocení průběhu a účinnosti předchozích programů zacházení, potřebám a aktuální situaci odsouzeného ve fázi přípravy na propuštění a za aktivní spolupráce odsouzeného. Cílem je motivovat odsouzené, aby se intenzivně zajímali o řešení svých problémů.

(3) Při realizaci jednotlivých aktivit se používají metody a formy skupinového působení i individuální přípravy. Tyto metody a formy zacházení s odsouzenými volí příslušní zaměstnanci tak, aby povzbuzovaly motivaci odsouzených, vyžadovaly jejich aktivitu, vedly je k samostatnému rozhodování a zdůrazňovaly princip zodpovědnosti a přijetí důsledků za svoje jednání.

(4) Program výstupního zacházení se skládá z těchto oblastí:

a) komunitní setkání odsouzených - probíhá zpravidla 1x týdně. Tato společná setkání odsouzených s příslušnými zaměstnanci mají za účel vyhodnotit předchozí období, řešit aktuální problémy, projednat připomínky zúčastněných, seznámit s programem na stávající období, s cílem vést odsouzené k samostatnosti a odpovědnosti v rozhodování a k aktivnímu podílu na dění ve výstupním oddílu;

b) sebeobslužná činnost - záměrem je v co největší možné míře změnit nárokový způsob života. Odsouzení si upevňují návyky potřebné v každodenním životě, osvojují si základní dovednosti v pravidelné přípravě jednoduchých jídel a stolování. Pokud jsou ve výstupním oddílu vhodné podmínky pro vytvoření zázemí dle zákona o výkonu trestu⁸, věznice umožní odsouzeným přípravu stravy. Perou si, žehlí a starají se o oblečení. Pod dohledem mohou provádět i drobné údržbářské práce, včetně malování a výzdoby ložnic atd. Součástí aktivity je také seznámení odsouzených se základy etiky a společenského chování;

c) sociálně právní poradenství - v rámci této aktivity je nabízena a uplatňována především metodická a odborná pomoc odsouzenému při řešení jeho sociálních problémů (zaměstnání, ubytování), zajištění kontaktů s obecními úřady, úřadem práce, azylovým domem, společenskými organizacemi, církvemi atd. Jsou organizovány besedy se zástupci státních i nestátních institucí se zaměřením na problematiku života po propuštění z výkonu trestu. Poradenství je dále zaměřeno na seznamování s platnými právními předpisy, zajištění platných osobních dokladů a nácvik právních dovedností včetně vyplňování formulářů a tiskopisů a sepsání životopisu. Pro odsouzené s vyšším rizikem nezaměstnanosti a finančních problémů po propuštění jsou realizovány programy/aktivity usnadňující orientaci na trhu práce a podporující motivaci k zaměstnání a řešení finanční situace (např. Výcvikový program pro nezaměstnané, Job klub a obdobné programy). Lze též praktikovat nácvik hledání volných pracovních míst na webových stránkách úřadu práce, pokud věznice má k dispozici program napodobující webové stránky úřadu práce (tzv. simulátor internetu);

d) psychosociální poradenství - zaměřeno zejména na pomoc při řešení konkrétních situací a problémů odsouzených, prohloubení vztahu odsouzeného k rodině, praktický nácvik psychosociálních (komunikativních) dovedností, zvládnutí prvních okamžiků a dní po propuštění, orientace v prostředí, posilování volných vlastností se zaměřením na morální a nekriminální jednání,

e) vzdělávací činnost - je zaměřena například na seznamování s aktuální politickou, hospodářskou a kulturní situací v České republice, s posledními společenskými změnami, problematikou samostatného způsobu života po propuštění z výkonu trestu a na vlastní hospodaření, používání moderních technologií, vzdělávací a rekvalifikační kurzy,

f) pracovní činnost - odsouzení jsou vedeni k rozvíjení a upevňování základních pracovních návyků formou pracovního zařazení ve věznici nebo formou provádění prací ve prospěch věznice nebo formou pracovní terapie,

g) zájmová činnost - nabídka zahrnuje zejména aktivity zaměřené na relaxační a uvolňovací techniky. Odsouzení se mohou věnovat sportovní, výtvarné, pracovní činnosti atd., s využitím vybavení umístěného přímo ve výstupním oddělení nebo v ostatních prostorech ve věznici vyhrazených pro zájmovou činnost;

h) extramurální aktivity - odsouzeným se umožní v souladu se zákonem o výkonu trestu, vyhláškou, s plněním programu zacházení a na základě individuálního vyhodnocení rizik využívat těchto aktivit zejména k podpoře praktického nácviku sociálních dovedností mimo věznici: vyřídit si osobní záležitosti na úřadě, provést nákup, zvládnout dopravní situaci, navštívit kulturní akci, posílit rodinné vazby apod. Účelem je, aby se odsouzený individuálně anebo ve skupině se zaměstnancem dostal do kontaktu s prostředím, situacemi a lidmi mimo věznici.

(5) Odsouzení mají stanoveny, které aktivity v rámci aktualizovaného programu výstupního zacházení jsou pro ně povinné, přičemž základem pro všechny odsouzené jsou sebeobslužné činnosti, sociální poradenství, psychosociální poradenství zaměřené na zvládnutí úskalí přechodu na svobodu a v závislosti na vyhodnocení rizik a na podmínkách věznice extramurální aktivity - akce za doprovodu zaměstnance.

(6) Zaměstnaní odsouzení se z důvodu pracovního vytížení zpravidla nezúčastňují všech řízených aktivit programu zacházení jako nezaměstnaní odsouzení, nicméně tým výstupního oddělu u nich musí zajistit plnění ustanovení odstavce 1 a 2.

(7) V zájmu udržení nebo rozvíjení pozitivních rodinných vazeb se podle celkových možností odsouzených a věznice realizují návštěvy bez zrakové a sluchové kontroly.

(8) Všichni odsouzení umístění ve výstupním oddělu se mohou účastnit hromadných kulturních a sportovních akcí pořádaných ve věznici.

(9) Při vzniku zákonných podmínek pro podání žádosti o podmíněné propuštění je třeba odsouzeným zařazeným ve výstupním oddělu dát prostor pro využití legislativních možností realizace podmíněného propuštění s dohledem. V praxi to předpokládá zprostředkování kontaktu s Probační a mediační službou České republiky, školami a školskými zařízeními, zdravotnickými zařízeními, registrovanými církvemi a náboženskými společnostmi, zájmovými sdruženími občanů, nadacemi a dalšími institucemi, sledujícími humanitární cíle.

(10) Při zpracování, aktualizaci a vyhodnocování programu výstupního zacházení lze spolupracovat se sociálními kurátory obcí s rozšířenou působností, zástupci externích organizací, kteří se aktivně podílí na přípravě odsouzeného na propuštění. Nezbytnou součástí přípravy na propuštění je podpora kontinuální sociální práce a dalších aktivit směřujících do doby po propuštění odsouzeného z vězení.

(11) V rámci dluhového poradenství poskytovaného během přípravy odsouzeného na propuštění (odbornými zaměstnanci věznice, poradci externí organizace), které je nezbytnou součástí programu výstupního zacházení u zadlužených odsouzených, obdrží odsouzený před propuštěním přehled doposud zmapovaných dluhů včetně doporučeného postupu a kontaktů na instituce, které mu mohou po propuštění poskytnout odpovídající poradenství a další služby. Přehled s doporučením je poskytnut odsouzenému v písemné podobě. Současně je proveden zápis do vězeňského informačního systému o konkrétních navrhovaných doporučení.

§ 9

Závěrečné ustanovení

Věznice zasílá řediteli odboru výkonu vazby a trestu do 31. ledna každého roku prostřednictvím systému elektronické spisové služby vyhodnocení činnosti výstupního oddělu, a to včetně statistických ukazatelů (příloha č. 3), za předcházející rok.

§ 10

Zrušovací ustanovení

Metodický list ředitele odboru výkonu vazby a trestu generálního ředitelství Vězeňské služby České republiky č. 23/2007 o činnosti výstupních oddělení, se zrušuje.

§ 11

Účinnost

Toto nařízení nabývá účinnosti 1. ledna 2014.
V Praze dne 30. prosince 2013
Č. j: VS 15/089/001/2013-50/SPR/403

Generální ředitel Vězeňské služby České republiky
vrchní státní rada
brig. gen. Mgr. Petr Dohnal v.r.
v zastoupení plk. Ing. Marian Prokeš v. r.

1) § 74 odst. 1 zákon č. 169/1999 Sb., o výkonu trestu odnětí svobody a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů.

2) § 73 zákona č. 169/1999 Sb.

§ 331 a následující zákona č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů.

3) § 40 a § 41 zákona č. 169/1999 Sb., ve znění pozdějších předpisů.

4) § 41 odst. 4 zákona č. 169/1999 Sb., ve znění zákona č. 276/2013 Sb.

5) § 74 zákona č. 169/1999 Sb., ve znění pozdějších předpisů.

6) § 12 vyhlášky 345/1999 Sb., kterou se vydává řád výkonu trestu odnětí svobody.

7) § 38 vyhlášky č. 345/1999 Sb., ve znění vyhlášky č. 378/2004 Sb.

8) § 16 odst. 2 zákona č. 169/1999 Sb., ve znění pozdějších předpisů.